

Mircea URȘUȚA

**CONTRAVENȚIILE
,
RUTIERE**

**EDIȚIA a II-a,
revăzută și adăugită**

**Universul Juridic
București
-2011-**

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2010, 2011 **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

<p>Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României URSUȚA, MIRCEA Contravențiunile rutiere / Mircea Ursuța. - Ed. a 2-a, rev. și adăug.. - București : Universul Juridic, 2011 Bibliogr. ISBN 978-973-127-532-1</p> <p>343.346(498)(094)</p>

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.665**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0733.673.555**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

Argument

Statul de drept are ca scop respectarea legii și restabilirea ordinii de drept. Ca urmare, nu se poate reduce totul doar la existența unui sistem de represiune penală, ci trebuie conceput un mecanism prin care mai întâi să se prevină încălcarea legii și să se asigure respectarea drepturilor celorlalți, apoi trebuie gândit un mecanism de sancționare adecvată a încălcărilor ușoare ale legii, și numai în ultimul rând sancționarea penală a celor care comit încălcări grave ale normelor de drept.

În acesta idee, dreptul contravențional este un sistem în egală măsură preventivo-represiv: statul instituie sancțiuni pentru încălcarea unor diverse reglementări adoptate pentru derularea unor activități specifice. Unul dintre aceste domenii este și circulația rutieră. Acest sector a căpătat o importanță crescută în ultimii ani, în special prin efectele sale negative: un număr tot mai mare de accidente rutiere care au făcut ca România să ajungă anul trecut pe locul doi între cele 47 de state ale Consiliului Europei. În consecință, a crescut numărul de dosare de pe rolul instanțelor judecătorești, atât pentru cauze penale (dintre care infracțiunile pentru ucidere din culpă și vătămare din culpă ocupă un loc fruntaș), cât și pentru cauze ne-penale (numărul contravențiilor rutiere deduse judecății s-a dublat în ultimii trei ani).

Fișec, activitatea organelor de poliție rutieră s-a intensificat. Sancțiunile pecuniare au crescut, dar a crescut și numărul celor nemulțumiți de modul de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii contravenționale. În contextul unei continue supraîncărcări cu dosare a instanțelor, legiuitorul a acceptat ca plângerile contravenționale în materie rutieră să fie judecate în primă și ultimă

instanță de către Judecătorii. Ca urmare, a crescut rolul judecătorului de la această instanță, care trebuie să trateze cu mare atenție o astfel de cauză, aparent simplă.

Dificultatea cu care judecătorul român se confruntă în acest context o constituie, pe de o parte modul discutabil de redactare a unor acte normative care fac legislația interpretabilă și, de aici, practica judiciară neunitară care rezultă. Pe de altă parte, judecătorul nu are la îndemână o sursă de informare autorizată cu privire la o jurisprudență consacrată în domeniu: culegerile de practică judiciară ale instanțelor inferioare din punct de vedere administrativ lipsesc cu desăvârșire, programul JURINDEX de publicare gratuită a tuturor hotărârilor judecătorești cuprinde deocamdată doar deciziile curților de apel, iar cele câteva monografii existente sunt încă insuficiente.

De aceea, este salutară apariția lucrării colegului avocat Mircea Ursuța „Contravenții rutiere”. Primită cu căldură de magistrați la prima editare, iată că lucrarea dumnealui cunoaște o nouă ediție, deja revizuită. Meritul deosebit este inserarea practicii judiciare în materie și comentarea ei într-un mod profesionist, ceea ce nu poate să fie decât util magistraților, polițiștilor și conducătorilor auto.

Îmi exprim satisfacția pentru abordarea acestui subiect, mai mult, pare imperios necesară regândirea întregii proceduri contravenționale pentru respectarea cerințelor unui proces echitabil impus de dispozițiile art. 6 paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Până atunci însă, cartea domnului avocat Ursuța va ocupa un loc binemeritat în biblioteca oricărei Judecătorii.

Judecător Cristi Danileț,
Membru Consiliul Superior al Magistraturii

Prefață

Apariția celei de-a doua ediții a acestei cărți a domnului Mircea Ursuța îmi oferă prilejul de a-mi exprima, de această dată într-un cadru mai larg decât cel al discuțiilor inițiale cu autorul, opinia de reprezentant și, mai ales, de principal responsabil al aplicării politicilor și acțiunilor de reglementare, prevenire și sancționare a încălcărilor normelor rutiere.

Cartea reprezintă o primă monografie a procedurilor legale privind contravențiile rutiere. Lucrarea are o cursivitate impusă atât de rigoarea expunerii științifice a datelor și ipotezelor de lucru, înșiruite rațional, în raport cu cronologia faptelor și momentelor procesuale, și acoperă în mod coerent și într-un limbaj calificat juridic, dar totodată accesibil și publicului larg, întreg lanțul procesual ce începe cu presupusa comitere a unei contravenții rutiere și se termină cu executarea sau anularea sancțiunilor, după rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești.

Cartea îi reunește, în calitate de cititori, pe polițiști, judecători, avocați și studenți la drept, dar și pe participanții la trafic fără cunoștințe juridice profunde, interesați să își caute sau să-și înțeleagă dreptatea într-o anumită cauză.

Capitolele cărții pot fi surse independente de informație, mai ales pentru cei avizați, care doresc să obțină lămuriri ori consolidarea unor opinii. Lucrarea poate fi un curs întreg despre contravențiile rutiere, dar și un lexicon al procedurilor în conformitate cu care se constată și se judecă asemenea situații.

Atât pentru specialiști, cât și pentru participanții obișnuiți la traficul rutier, cartea oferă un bagaj impresionant de cunoștințe de drept material și de practici judiciare. Cazuistica națională și

europeană evocată, precum și opiniile personale asupra acestora, îl situează pe autor la un remarcabil nivel de obiectivitate. Nu veți găsi prejudecăți sau opinii favorabile ori ridiculizarea gratuită a autorităților, a unei categorii de participanți la trafic sau a presupusului contravenient. Este o lectură plăcută tuturor pentru că domnul dr. Mircea Ursuța rămâne alături de cetățeanul cu o anume calitate procesuală, de poliție sau de instanțele de judecată, chiar și atunci când le critică comportamentul, modul de lucru ori cel de soluționare a unui caz anume.

Recomand polițiștilor și altor participanți la activități juridice de constatare ori soluționare a contravențiilor să citească această lucrare.

Comisar-șef de poliție Lucian Diniță
Directorul Direcției Rutiere
din Inspectoratul General al Poliției Române

Cuvânt înainte

Epuizarea rapidă a tirajului primei ediții și modificările cu privire la regimul căilor de atac în materia contravențiilor rutiere aduse de Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor sunt două dintre cauzele care au condus la apariția acestei a doua ediții a lucrării *Contravențiile rutiere*. Lucrarea de față conține legislația actualizată până la data de 15 aprilie 2011.

Schimbările aduse domeniului contravențional rutier de Legea Micii Reforme sunt substanțiale (nu neapărat și utile), iar efectele vor fi în curând vizibile.

Dacă și până acum lipsa unei practici unitare a instanțelor în materie era o problemă reală, dat fiind faptul că hotărârile judecătorești rămăneau irevocabile la nivel de tribunale, în prezent această problemă va fi accentuată datorită ultimelor modificări legislative potrivit cărora doar judecătorii vor pronunța hotărâri irevocabile în cazul contravențiilor rutiere.

Pe de altă parte, se produce o responsabilizare a judecătorului de la judecătorie care va tranșa irevocabil litigiul ce pot produce consecințe însemnate pentru justițiabili.

Problemele de interpretare ale legislației rutiere sunt numeroase, deoarece există multe lacune atât în Codul rutier, cât și legea cadru în materie contravențională - Ordonanța nr. 2/2001. Cu titlu de exemplu, merită să precizăm că, deși au existat mai multe modificări substanțiale ale Codului rutier în ultimii ani, Regulamentul de aplicare, respectiv Hotărârea Guvernului nr. 1391/2006, nu a fost modificat niciodată, astfel încât astăzi există numeroase neconcordanțe între cod și regulamentul de aplicare al acestuia, aceste neconcordanțe conducând la aplicarea greșită a legislației rutiere.

Există situații în care se fac confuzii atât în practică, cât și în doctrină cu privire la anumite instituții – spre exemplu, de multe ori se confundă efectele măsurii tehnico – administrative a reținerii permisului de

conducere cu cele, mult mai importante, ale sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce pe drumurile publice.

Lucrarea de față, întemeiată în mare parte pe practica instanțelor române în materia contravențiilor rutiere și având la bază documentarea pentru elaborarea tezei de doctorat în materia procedurii contravenționale generale, este utilă judecătorilor și avocaților care se confruntă zi de zi cu o veritabilă „avalanșă” de plângeri contravenționale rutiere. De asemenea, ea poate fi folosită ca un îndrumar pentru agenții constatatori la încheierea de procese-verbale corecte cu respectarea drepturilor contravenientului, a ordinii publice, a siguranței în trafic și, nu în ultimul rând, a legislației în vigoare.

Prin ordonarea logică a problemelor abordate am încercat ca această lucrare să fie utilă și cetățeanului (în special conducătorilor auto), problemele juridice fiind tratate obiectiv și nu doar din punctul de vedere al contravenientului ori al agentului constator.

Probațiunea în cazul contravențiilor rutiere: incidența marjelor de toleranță ale aparatelor radar, elementele obligatorii suplimentare ce trebuie conținute de procesele-verbale încheiate în materia contravențiilor rutiere, aplicarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în procesele contravenționale vizând contravenții rutiere sunt doar câteva dintre problemele pe care le-am avut în vedere în vederea prezenta lucrare.

Pentru fundamentarea soluțiilor propuse, pe lângă analiza doctrinei românești și străine, precum și a jurisprudenței CEDO am studiat un număr important de hotărâri judecătorești atât publicate în diferite culegeri de practică sau în lucrări doctrinare, cât și nepublicate.

Am avut în vedere ca fiecare argument din lucrare să fie întemeiat pe practica instanțelor judecătorești, deoarece este evident că, aproape întotdeauna practica este cu un pas înaintea doctrinei, creațiile doctrinare în marea lor majoritate nefiind altceva decât rodul interpretării și sintetizării soluțiilor jurisprudențiale.

Prezenta lucrare este și un omagiu adus regretatului Profesor Tudor Drăganu, recent plecat dintre noi, „Patriarhul dreptului public românesc” și conducătorul de doctorat al autorului.

Capitolul 1

ASPECTE DE DREPT COMPARAT. INCIDENȚA JURISPRUDENȚEI CEDO ÎN MATERIA CONTRAVENȚIILOR RUTIERE

Secțiunea 1

Precizări preliminare

Contravențiile rutiere reprezintă în toate statele lumii moderne o mare parte dintre contravențiile care se comit pe teritoriul unui stat.

Dezvoltarea fără precedent din ultimele decenii a transporturilor terestre a condus la numeroase încălcări ale dispozițiilor rutiere și, evident, la intensificarea eforturilor de reglementare a acestei materii, care a avut un aport însemnat în decizia multor state de dezincriminare a domeniului contravențional, deoarece legislația penală era mult prea greoaie pentru aplicarea dispozițiilor legislației rutiere multitudinii de abateri existente.

Dacă înainte de înmulțirea acestor contravenții se justifica menținerea contravenției ca a treia formă a ilicitului penal, în societatea modernă este nevoie de o procedură rapidă și suplă de constatare a acestora și de aplicare a sancțiunilor corespunzătoare.

De altfel, chiar și statele care la ora actuală mențin contravenția în sfera dreptului penal, cum este cazul Franței, au reglementat o procedură specifică de constatare și sancționare a contravențiilor rutiere prin instituirea unor norme derogatorii de la dreptul contravențional comun.

Totuși, necesitatea judecării rapide nu înseamnă lipsirea persoanei acuzate de săvârșirea contravenției de dreptul la apărare și nici instituirea unor proceduri care să nu permită exercitarea corespunzătoare

a controlului judiciar, mai ales în cazul unor sancțiuni cu consecințe importante cum este, spre exemplu, suspendarea dreptului de a conduce pe drumurile publice.

Vom prezenta în continuare, înainte de analiza dispozițiilor legislației românești, câteva aspecte legate de reglementarea domeniului contravențional în diferite sisteme de drept, precum și câteva considerații legate de incidența jurisprudenței CEDO în materia contravențiilor rutiere.

Secțiunea 2

Elemente de drept comparat referitoare la procedura de constatare și sancționare a contravențiilor. Analiză specială cu privire la constatarea și sancționarea contravențiilor rutiere

Procedura prin care este angajată răspunderea contravențională a unei persoane prezintă particularități semnificative de la un sistem juridic la altul; probabil materia contravențională reprezintă domeniul în care întâlnim cele mai eterogene reglementări. În secolul al XIX-lea, în urma influenței Codului penal francez de la 1810, statele europene au inclus contravenția în domeniul penal¹, fie potrivit clasificării bipartite (delicte, contravenții)², fie potrivit clasificării tripartite (crime, delicte, contravenții)³, ceea ce a însemnat, din punct de vedere procedural, că acestea erau judecate potrivit procedurii penale.

La jumătatea secolului trecut, în urma influenței sovietice, în statele din Estul Europei a intervenit fenomenul de dezincriminare a contravențiilor; ca urmare a acestui fapt, procedura contravențională a fost considerată o procedură administrativă. Ea a fost sumar

¹ Juris-Classeur, Pénal I, Art. 111-1, Paris, 1998, p. 3.

² Codul penal italian din 1889, Codul penal portughez din 1886, Codul penal olandez din 1881, Codul penal spaniol din 1928.

³ Codul penal francez din 1910, Codul penal german din 1872, Codul penal belgian din 1867, Codul penal austriac din 1852.

reglementată în statele care au adoptat sistemul „legii cadru”¹, fiind reglementată detaliat în statele care au adoptat sistemul codurilor contravenționale². Ulterior, statele din fosta Uniune Sovietică, state în care s-a adoptat, în prima fază, sistemul legii cadru de sancționare a contravențiilor, au adoptat sistemul Codurilor contravenționale, reglementând temeinic procedura contravențională.³ Această dezincriminare a fost aspru criticată în doctrină, arătându-se, pe bună dreptate că, în realitate, ea a avut drept unic scop realizarea unor statistici care să reflecte o scădere a infracționalității⁴.

Totuși, în ultimii ani, în anumite state, a fost realizat un fenomen de „depenalizare” a contravențiilor.⁵ S-a afirmat că rațiunea depenalizării trebuie căutată într-o serie de considerente: în primul rând s-a readus dreptul penal la granițele sale naturale conservând sancțiunea penală pentru acele fapte care, în lumina valorilor sociale cer o consecință - aplicarea unei sancțiuni criminale, ce trebuie să prezinte cerința indispensabilității; în al doilea rând, sunt rațiuni de caracter practic, constând fie în exigențe de simplificare a procedurilor referitoare la fapte de joasă relevanță socială, fie în acelea de muncă a judecătorului penal cu finalitatea obținerii unei utilizări mai raționale a aparatului judecătoresc.⁶

Pe de altă parte, fenomenul de depenalizare al contravențiilor a fost acceptat și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, Curtea s-a pronunțat în sensul în care Convenția nu poate fi interpretată ca opunându-se unei tendințe de dezincriminare a unor fapte de o gravitate mai redusă.⁷ Într-o altă decizie, s-a considerat că,

¹ RD Germană, Bulgaria sau România.

² Spre exemplu, Polonia sau Ungaria. A se vedea, în acest sens, și Mircea Anghene, *Unele probleme privind stabilirea și sancționarea contravențiilor în dreptul comparat*, în Revista Română de Drept nr. 7/1978, p. 65-69.

³ Sergiu Furdui, *Dreptul Contravențional*, Ed. Cartier, Chișinău, 2005, p. 24.

⁴ Tudor Drăganu, *Liberul acces la justiție*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 240.

⁵ Spre exemplu, în Italia majoritatea contravențiilor prevăzute în Codul penal au fost „depenalizate” prin Legea nr. 689/1981, care cuprinde și reglementarea procedurii de constatare și sancționare a acestor fapte – *Enciclopedia Treccani, Contravvenzione*, Istituto Poligrafico e Zecca Dello Stato, Roma, 1988, p. 7.

⁶ *Ibidem*.

⁷ CEDO, *Hotărârea Ozturk împotriva Germaniei* din 21 februarie 1984, par. 49, la www.echr.coe.int.

datorită numărului mare de infracțiuni ușoare, un stat contractant poate găsi rațiuni suficient de convingătoare pentru a introduce un sistem prin care organele de jurisdicție să fie degrevate de obligația de a sancționa asemenea fapte; statele sunt obligate însă, să permită persoanei interesate să atace actul de sancționare al autorității administrative în fața unei instanțe, care să prezinte toate caracteristicile unui tribunal independent și imparțial, așa cum apare conturată această noțiune în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.¹

De aceea, fenomenul firesc de depenalizare, care se produce în majoritatea sistemelor de drept în acest moment nu poate fi asemănat cu dezincriminarea forțată care a avut loc în țările aflate sub influență comunistă.

Așa cum am arătat anterior, un rol major în extinderea fenomenului de depenalizare al contravențiilor l-a avut creșterea explozivă a numărului contravențiilor rutiere, care nu a mai permis funcționarea greoaie a sistemului penal.

Practic, în urma mutațiilor legislative realizate în a doua jumătate a secolului trecut întâlnim trei sisteme cu privire la procedura aplicabilă contravențiilor:

Primul sistem, exemplificat de Franța este caracterizat de faptul că angajarea răspunderii contravenționale are loc în condițiile reglementate de procedura penală. Totuși, și acest sistem cunoaște o procedură specifică de aplicare a sancțiunilor rutiere.

Al doilea sistem, adoptat de statele din Estul Europei, presupune ca procedura contravențională să fie reglementată prin coduri contravenționale² sau prin legi cadru - procedura de tragere la răspundere a persoanei care comite o contravenție, fiind o procedură extrapenală.

În sfârșit, al treilea sistem reprezintă un amestec al primelor două. Astfel, unele contravenții sunt reglementate de Codul penal, iar sancționarea contravențiilor se face conform procedurii penale, iar alte contravenții sunt constatate și sancționate după o procedură

¹ CEDO, *Hotărârea Lutz împotriva Germaniei* din 23 august 1987, par. 57, la www.echr.coe.int; a se vedea cu privire la această problemă și Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentarii pe articole*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 446.

² Spre exemplu, în Ungaria este în vigoare Codul contravențional adoptat prin Legea nr. LXIX/1999.

specială, care se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă. Acest sistem se aplică în Italia.

Vom prezenta în continuare caracteristicile procedurii contravenționale din aceste sisteme prin exemplificare. Astfel, cu privire la primul sistem va fi analizată, pe scurt derularea procedurii contravenționale în Franța. Cu privire la al doilea sistem, aplicabil și în România, va fi prezentată, pe scurt, derularea procedurii contravenționale în Ungaria și Republica Moldova, urmând ca pentru exemplificarea ultimului sistem să fie evidențiată procedura contravențională italiană.

Pe parcursul prezentei lucrări, vom compara instituțiile legislației românești cu cele prevăzute de alte sisteme de drept ori de câte ori vom considera necesar pentru a avea o imagine reală a aplicării comparative a acestor instituții.

2.1. Franța

În Franța, chiar dacă se recunoaște posibilitatea unor organe administrative să stabilească contravenții prin acte administrative normative¹, angajarea răspunderii juridice a persoanei care a săvârșit o contravenție² are loc în condițiile Codului de procedură penală.

Astfel, toate contravențiile, cu excepția celor din clasa a V-a săvârșite de minori și cele referitoare la legislația muncii sunt judecate de către instanțe specializate: Tribunalul de Poliție (contravențiile aparținând clasei a V-a), sau judecătorul de proximitate (contravențiile din primele 4 clase)³, după o procedură specială⁴, prevăzută în articolele 521-549 din Codul de procedură penală francez.

Sistemul francez cunoaște trei proceduri de aplicare a sancțiunilor contravenționale: procedura ordinară, procedura specială și procedura amenzii forfetare.

¹ Tudor Drăganu, *op. cit.*, p. 263.

² Potrivit articolului 521 al Codului de procedură francez sunt contravenții „infracțiunile pe care legea le pedepsește cu o amendă ce nu depășește 3.000 de euro”.

³ Art. 521 din Cod procedură penală. Acest articol prevede că prin acte normative speciale, se pot stabili contravenții din primele 4 clase, care să fie judecate de către Tribunalul de Poliție.

⁴ *Juris-Classeur, Procédure pénale, Tribunal de Police*, art. 524 á 530-3, Paris, 1988, p. 3.

În cazul procedurii ordinare se procedează potrivit dispozițiilor de drept comun reglementate de Codul de procedură penală francez.

Procurorul poate utiliza însă procedura simplificată, care reprezintă o alternativă la procedura de drept comun.

Această procedura specială de sancționare a contravențiilor nu poate fi aplicată în situația în care partea vătămată citează direct „contravenientul” în fața Tribunalului de Poliție sau a judecătorului de proximitate.

Codul prevede o competență alternativă, fiind competent atât tribunalul de poliție de la locul săvârșirii contravenției, cât și cel de la domiciliul contravenientului.

Prima fază a procedurii simplificate este necontradictorie. Pe baza documentelor prezentate de Ministerul Public, fără citarea „contravenientului”, judecătorul poate emite o ordonanță penală prin care, în măsura în care apreciază că probele prezentate sunt suficiente, aplică o amendă persoanei care a săvârșit contravenția¹. În ipoteza în care consideră că probele prezentate nu sunt suficiente, restituie dosarul procurorului, urmând a se statua asupra vinovăției persoanei pe calea procedurii ordinare.

Dacă Ministerul Public nu face opoziție, ordonanța penală, care nu trebuie motivată, este comunicată contravenientului, care, în termen de 30 de zile, poate să facă contestație împotriva ordonanței. Dacă nu face contestație sau își retrage contestația până la deschiderea dezbaterilor, ordonanța dobândește autoritate de lucru judecat. Totuși, ea nu are autoritate de lucru judecat în ceea ce privește acțiunea civilă de reparare a eventualelor daune produse prin săvârșirea contravenției. Acest lucru este pe deplin explicabil prin faptul că, fiind emisă în urma unei proceduri necontradictorii, ordonanța nu-i poate fi opusă persoanei vătămate.

Procedura de judecată a contestației este reglementată de articolele 534-543 din Codul de procedură penală. Persoana vătămată se poate constitui parte civilă. Contravențiile sunt dovedite fie cu procese-verbale sau rapoarte, fie cu martori în lipsa acestora.

¹ *Juris-Classeur, Procédure pénale*, Tribunal de Police, art. 524 á 530-3, Fascicule 10, Paris, 1997, p. 6.

Instanța poate fie să-l condamne pe contravenient statuând și asupra acțiunii civile, fie să-l absolve pe acesta de răspundere; dacă apreciază că fapta nu constituie infracțiune potrivit legii penale, că fapta nu a fost probată, sau că nu este imputabilă contravenientului, restituind acestuia cheltuielile urmăririi¹. În majoritatea situațiilor, cu anumite limitări arătate expres de articolul 546 din Codul de procedură penală, toate părțile pot formula apel.

Dacă instanța apreciază că a fost comisă o crimă sau un delict trimite dosarul Ministerului Public, pentru a se proceda conform normelor legale incidente.

A treia procedură este mai simplă și este aplicabilă și contravențiilor rutiere, - procedura amenzii forfetare. Această procedură permite autorului unei contravenții să evite tragerea sa la răspundere penală prin plata unei sume cu titlu de amendă².

Trebuie precizat faptul că, legislația franceză permite, prin derogare de la principiul răspunderii personale prevăzut de legislația penală, sancționarea proprietarului autovehiculului³ pentru săvârșirea unor contravenții⁴ în situația în care autorul faptei nu poate fi identificat⁵. Totuși, proprietarul nu poate fi sancționat cu retragerea unor puncte⁶ aferente permisului de conducere, iar sancțiunea nu este înscrisă în cazierul judiciar.

În cazul constării unor contravenții sancționate mai puțin sever, autorul are posibilitatea de a achita în termen de 3 zile de la constatarea faptei, dacă este prezent; la momentul constatării

¹ *Idem*, p. 1-12.

² Sistemul amenzii forfetare este complex, fiind întâlnită atât amenda forfetară majorată, cât și amenda forfetară redusă.

³ Art. 121-2 și 121-3 din Codul rutier francez.

⁴ Este vorba, în principal, de contravenții la regimul de viteză și la cel de staționare al autovehiculelor.

⁵ Persoana sancționată poate să obțină exonerarea de la plata amenzii doar dacă indică autorul contravenției sau face dovada unui caz de forță majoră. Condițiile sunt reglementate de art. 529-10 din Codul de procedură penală francez.

⁶ Spre deosebire de legislația noastră care prevede că, în caz de contravenții se acordă puncte de penalizare, Codul rutier francez, ca și cel italian prevede că fiecare conducător auto beneficiază de un număr de puncte, iar la comiterea unei contravenții se retrage un număr corespunzător de puncte. În situația în care acel conducător auto nu mai are niciun punct, intervine sancțiunea suspendării dreptului de a conduce pe drumurile publice.

contravenției sau în termen de 15 zile de la primirea avizului de săvârșire al contravenției o sumă mai mică decât cuantumul amenzii, denumită amendă forfetară redusă.

Pe de altă parte, dacă nu se achită în termen de 30 de zile suma stabilită de lege cu titlu de amendă forfetară, se emite un aviz de plată al unei amenzi forfetare majorate.

Contestarea amenzii forfetare sau a amenzii forfetare majorate este condiționată de plata unei cauțiuni egale cu suma stabilită cu titlu de amendă. Dacă persoana nu este exonerată, amenda ce trebuie achitată nu poate fi mai mică decât cea stabilită inițial, la care se adaugă 10% din această sumă¹. Cauțiunea nu trebuie confundată cu amenda stabilită. Cauțiunea se achită doar la anumite instituții specializate, pe când amenda poate fi achitată și direct agentului constatator. Plata amenzii echivalează cu recunoașterea săvârșirii contravenției.

Dacă contestația este admisă, persoanei în cauză i se restituie atât cauțiunea, cât și cheltuielile de procedură.

Dacă nu se plătește amenda forfetară majorată în termen de 30 de zile avizul de plată devine titlu executoriu² și se procedează la executarea silită a acesteia. Legislația rutieră franceză prevede atât sancțiuni principale, cât și complementare înăsprite în caz de recidivă, ajungându-se până la confiscarea autoturismului care a servit la comiterea contravenției. De asemenea, nerespectarea sancțiunilor complementare dispuse (suspendarea dreptului de a conduce, imobilizarea vehiculului etc.) sunt considerate delictе și sunt sancționate cu închisoarea și amenzi în cuantum ridicat.

2.2. Italia

În Italia, până în anul 1981, toate contravențiile erau considerate fapte penale, reprezentând al doilea grad al ilicitului penal, după delict.³ Prin Legea nr. 689/1981 majoritatea contravențiilor prevăzute

¹ Art. 530-1 din Codul de procedură penală francez.

² Art. 530 din Codul de procedură penală francez.

³ Codul penal italian din 1930 a menținut sistemul bipartit delictе – contravenții, introdus de Codul penal din 1889 – Giuseppe Santaniello, *Manuale di diritto penale*, Milano, 1967, p. 43.

în Codul penal au fost „depenalizate”, această lege cuprinzând și reglementarea procedurii de constatare și sancționare a acestor fapte¹.

În Italia există două tipuri de contravenții: contravențiile prevăzute în legislația penală (Codul penal și legi penale speciale) - care sunt supuse procedurii penale; și contravențiile „depenalizate” care sunt sancționate după o procedură specială, cuprinsă în Legea nr. 681/1981.

Din punctul de vedere al prezentei lucrări, ne interesează doar procedura specifică, reglementată de legea specială, pe care o vom prezenta pe scurt.

Legea italiană dă posibilitatea constatării contravențiilor de către organe administrative printr-un înscris numit proces-verbal, care are o structură stabilită prin lege. De asemenea, în lipsa unei stipulații contrare, „agentul constator” este competent să aplice și sancțiunea prin procesul-verbal. Agentul constator este obligat să stabilească imediat contravenția, să identifice atât autorul acesteia, cât și persoana care răspunde solidar alături de acesta². Dacă nu se poate constata imediat contravenția, agentul constator are obligația să notifice persoanele sancționate în termen de 90 de zile dacă acestea locuiesc în Italia, și în 360 de zile dacă au domiciliul în afara statului italian. Dacă nu se face această notificare în termen, intervine prescripția aplicării sancțiunii contravenționale³.

În ipoteza în care contravenția nu este constatată pe loc, agentul constator are obligația să explice motivele pentru care nu a fost posibilă constatarea la acel moment, și să descrie amănunțit starea de

¹ *Enciclopedia Treccani, Contravvenzione*, Istituto Poligrafico e Zecca Dello Stato, Roma, 1988, p. 7. Trebuie precizat faptul că, și înaintea anului 1981 au apărut legi de dezincriminare a unor contravenții minore (Legea 317/1967 și Legea nr. 706/1975), dar ele nu au avut efectele pe care le-a produs Legea nr. 689/1981.

² Legea italiană (articolul 6 din Legea nr. 689/1981) prevede răspunderea contravențională solidară (alături de autorul contravenției) a proprietarului bunului care a fost destinat comiterii contravenției, a persoanei fizice care are dreptul de direcție și control al unei persoane fără capacitate de exercițiu și a persoanei juridice care are calitatea de comitent față de autorul faptei contravenționale. Același articol prevede și dreptul de regres al acestor persoane față de autorul contravenției pentru sumele achitate cu titlu de amendă.

³ Art. 14 din Legea nr. 689/1981

fapt ce constituie contravenție¹. Această prevedere nu se aplică în situația contravențiilor constatate cu mijloace tehnice omologate².

Persoana sancționată are posibilitatea ca, în termen de 60 de zile de la comunicarea procesului-verbal, să efectueze o „plată în măsură redusă”, respectiv să evite tragerea la răspundere contravențională prin achitarea unei sume de bani corespunzătoare; fie dublul minimului special, fie a unei treimi din maximumul special al sancțiunii amenzii, în funcție de prevederea care îi este mai favorabilă în speță³.

În măsura în care nu se efectuează „plata în măsură redusă”, autoritatea competentă poate emite ordonanța care constituie titlu executoriu.

Conform articolului 22 al Legii nr. 689/1981, împotriva ordonanței prin care se stabilește amenda sau măsura confiscării, se poate face opoziție în termen de 30 de zile, la instanța în circumscripția căreia s-a săvârșit contravenția. Formularea opoziției nu conduce la suspendarea de drept a efectelor ordonanței, doar judecătorul putând dispune această suspendare, în cazuri temeinic justificate. Practic, în sistemul italian, judecătorul este chemat să se pronunțe asupra răspunderii contravenționale, doar în ipoteza în care contravenientul nu acceptă să efectueze „plata în măsură redusă”. În cazul majorității contravențiilor este competent judecătorul de pace, cu excepția anumitor situații, date expres în competența tribunalelor. De asemenea, tribunalul este competent să judece, când amenda depășește o anumită sumă⁴.

Sarcina probei aparține autorității, iar dispozițiile legii speciale se completează cu normele Codului de procedură civilă. Judecătorul are prerogative extinse putând menține, modifica sau anula ordonanța. Sentința pronunțată nu este supusă apelului, ci doar recursului în casație.

Contravențiile rutiere sunt reglementate de Codul rutier⁵, act normativ care, în materie procedurală, se completează cu dispozițiile

¹ Art. 201 pct. 1 din Nuovo codice della strada.

² Art. 201 pct. 1ter din Nuovo codice della strada.

³ *Enciclopedia Treccani, Contravvenzione*, Istituto Poligrafico e Zecca Dello Stato, Roma, 1988, p. 6; Art. 16 din Legea nr. 689/1981

⁴ Este vorba de amenziile ce depășesc 15.493 de Euro.

⁵ Nuovo codice della strada (Decreto Legislativo nr. 285) din 30.04.1992.

legii cadru în materia contravențiilor depenalizate, respectiv Legea nr. 689/1981.

Vom face referire aici doar la regimul contravențiilor, Codul rutier sancționând și delicta a căror procedură de sancționare este cea prevăzută în Codul de procedură penală.

La fel ca și în dreptul francez, în Italia conducătorii auto beneficiază de un număr de puncte aferent permisului de conducere, care poate fi mărit în cazul lipsei unor fapte contravenționale într-un anumit interval de timp. Sancțiunea punctelor de penalizare se aplică și cetățenilor străini care comit contravenții la regimul circulației pe teritoriul statului italian¹.

În cazul comiterii unei contravenții se poate aplica atât sancțiunea principală a amenzii, cât și sancțiuni complementare cum ar fi: suspendarea dreptului de a conduce², revocarea permisului de conducere³, confiscarea autoturismului sau imobilizarea acestuia pentru o anumită perioadă.

Sancțiunile pot fi aplicate, așa cum am arătat mai sus, atât persoanei care a săvârșit contravenția, cât și celor care, potrivit art. 6 din Legea nr. 689/1981 sunt ținuti a răspunde solidar alături de autorul contravenției⁴. Proprietarul autoturismului este obligat să indice persoana care a condus sau să facă dovada forței majore, pentru a se putea exonera de la aplicarea sancțiunii contravenționale.

Dacă persoana recidivează în săvârșirea unor contravenții, pe lângă plata unei sume majorate, cu titlu de amendă, va suporta și o sancțiune complementară mai gravă⁵.

Dacă avizul de contravenție nu este comunicat în termenul prevăzut de lege intervine prescripția aplicării sancțiunii, iar persoana sancționată nu mai poate fi obligată să achite amenda.

¹ Art. 126 bis din Nuovo codice della strada.

² Art. 129 din Nuovo codice della strada.

³ Art. 130 din Nuovo codice della strada.

⁴ Art. 196 din Nuovo codice della strada prevede de asemenea acest principiu al solidarității răspunderii contravenționale.

⁵ Spre exemplu, pentru depășirea din nou în interval de doi ani de la precedenta contravenție a vitezei legale cu mai mult de 60 km/h se dispune revocarea permisului de conducere (pentru prima contravenție se aplică o suspendare a dreptului de conduce pe o perioadă între 6 luni și un an) - Art. 142 alin.9 bis și 12 din Nuovo codice della strada.

În anumite situații se poate permite achitarea în rate a amenzii, dacă persoana sancționată face dovada veniturilor sale reduse¹.

De asemenea, în situația în care s-a dispus suspendarea permisului de conducere, persoana în cauză poate obține dreptul de a conduce până la locul de muncă și înapoi în limita a 3 ore zilnic, dacă face dovada că nu poate ajunge la locul de muncă cu mijloacele de transport în comun.

Persoana sancționată potrivit Codului rutier, poate: fie să formuleze un recurs la prefect sau la judecătorul de pace în condițiile art. 203 sau 204 bis din Codul rutier, în termen de 60 de zile de la constatare sau notificare sau să atace ordonanța emisă ca urmare a neplății în termen de 60 de zile de la comunicarea acesteia. Contestația se extinde din oficiu și asupra sancțiunilor complementare dispuse.

În ambele cazuri, formularea contestației nu are efect suspensiv², iar în cazul respingerii acesteia, persoana în cauză va trebui să achite o amendă majorată la care se vor adăuga și cheltuielile de judecată.

Prescripția executării sancțiunilor contravenționale este de 5 ani³, iar regulile cu privire la calculul termenului de prescripție sunt cele prevăzute de Codul civil.

2.3. Ungaria

În Ungaria, procedura contravențională este reglementată de Codul Contravențional, respectiv Legea nr. LXIX/1999.

Conform acestei legi, contravențiile sunt constatate de organe administrative pe baza reclamației unei persoane sau a sesizării din oficiu a agentului constator. Înainte de a încheia procesul-verbal de sancționare contravențională, autoritatea trebuie să audieze eventualul reclamant, precum și martorii. Dacă nu se poate stabili vinovăția contravenientului nu se mai încheie procesul-verbal. Împotriva procesului-verbal se poate formula plângere în termen de 8 zile. Legea maghiară consacră o competență teritorială alternativă.

¹ Art. 202 bis din Nuovo codice della strada.

² Totuși, la primul termen, prin ordonanță motivată și irevocabilă, judecătorul poate dispune suspendarea executării sancțiunii amenzii până la finalizarea procedurii judiciare conform art. 204 bis pct. 3 ter din Nuovo codice della strada.

³ Art. 209 din Nuovo codice della strada; art. 28 din Legea nr. 689/1981.